

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 131/21

Luxemburg, 15 juli 2021

Arrest in zaak C-742/19
Ministrstvo za obrambo

Het Hof verklaart in welke gevallen de richtlijn betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd niet van toepassing is op de activiteiten van militairen

Deze richtlijn verzet zich er niet tegen dat een wachtdienst gedurende welke een militair verplicht is om in de kazerne te blijven waar hij is geplaatst, maar daar geen daadwerkelijke arbeid verricht, op een andere wijze wordt bezoldigd dan een wachtdienst gedurende welke hij daadwerkelijk arbeid verricht

Van februari 2014 tot en met juli 2015 heeft B. K. als onderofficier in het Sloveense leger een ononderbroken „wachtdienst” van zeven dagen per maand verricht. Tijdens deze dienst, die perioden omvatte waarin hij daadwerkelijk als bewaker moest optreden en perioden waarin hij slechts ter beschikking van zijn meerderen diende te blijven, moest B. K. te allen tijde bereikbaar en aanwezig zijn in de kazerne waar hij was geplaatst.

Het ministerie van Defensie was van mening dat voor elk van deze dagen „wachtdienst” slechts acht uur als arbeidstijd moest worden beschouwd. Het heeft B. K. daarom het normale loon voor deze acht uren betaald en hem voor de overige uren een bereikbaarheidsvergoeding van 20 % van het basisloon verstrekt.

B. K. heeft beroep ingesteld om de uren gedurende welke hij tijdens de „wachtdienst” geen daadwerkelijke werkzaamheden in dienst van zijn werkgever had verricht, maar verplicht was om ter beschikking van zijn meerderen te blijven, als overuren uitbetaald te krijgen. Dit beroep is zowel in eerste als in tweede aanleg verworpen.

Tegen deze achtergrond heeft de Vrhovno sodišče (hoogste rechterlijke instantie, Slovenië), waarbij beroep in „revizija” is ingesteld, besloten het Hof te vragen of richtlijn 2003/88¹, die minimumvoorschriften vaststelt inzake met name de duur van de arbeidstijd, van toepassing is op een door een militair in vreedstijd verrichte wachtdienst, en zo ja, of een wachtdienst gedurende welke de militair verplicht is om te verblijven in de kazerne waar hij is geplaatst, maar daar geen daadwerkelijke arbeid verricht, voor de vaststelling van het loon dat voor deze dienst aan deze militair verschuldigd is, moet worden aangemerkt als arbeidstijd in de zin van artikel 2 van die richtlijn.

Beoordeling door het Hof

In haar arrest verduidelijkt de Grote kamer van het Hof in de eerste plaats in welke gevallen de door een militair verrichte wachtdienst is uitgesloten van de werkingssfeer van richtlijn 2003/88.

Daartoe stelt het Hof om te beginnen vast dat artikel 4, lid 2, VEU, dat bepaalt dat de nationale veiligheid uitsluitend de verantwoordelijkheid van elke lidstaat blijft², niet tot gevolg heeft dat de organisatie van de arbeidstijd van militairen buiten de werkingssfeer van het Unierecht valt.

¹ Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd (PB 2003, L 299, blz. 9).

² Volgens deze bepaling eerbiedigt de Unie de essentiële staatsfuncties, met name de verdediging van de territoriale integriteit van de staat, de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de nationale veiligheid.

In dit verband merkt het Hof op dat de voornaamste taken van de strijdkrachten van de lidstaten, te weten de verdediging van de territoriale integriteit en de bescherming van de nationale veiligheid, uitdrukkelijk worden genoemd als essentiële taken van de staat die de Unie moet eerbiedigen. Het Hof verduidelijkt dat hieruit evenwel niet volgt dat beslissingen van de lidstaten inzake de organisatie van hun strijdkrachten buiten de werkingssfeer van het Unierecht vallen, in het bijzonder wanneer het gaat om geharmoniseerde regels betreffende de organisatie van de arbeidstijd.

Hoewel de verplichting van de Unie om de essentiële taken van de staat te eerbiedigen dus niet met zich meebrengt dat de organisatie van de arbeidstijd van militairen volledig buiten de werkingssfeer van het Unierecht valt, vereist artikel 4, lid 2, VEU niettemin dat de toepassing van de Unierechtelijke bepalingen betreffende die organisatie op militairen de goede uitvoering van deze essentiële taken niet belemmert. Het Unierecht moet dus rekening houden met de specifieke kenmerken die elke lidstaat aan het opereren van zijn strijdkrachten toekent. Deze kenmerken vloeien onder meer voort uit de specifieke internationale verantwoordelijkheden van de lidstaat, de conflicten of bedreigingen waarmee hij wordt geconfronteerd en de geopolitieke context waarin hij zich bevindt.

Wat vervolgens de personele werkingssfeer van richtlijn 2003/88 betreft, brengt het Hof in herinnering dat het begrip „werknemer” wordt omschreven aan de hand van het hoofdkenmerk van de arbeidsverhouding, te weten dat iemand gedurende een bepaalde tijd voor een ander en onder diens gezag prestaties levert en als tegenprestatie een vergoeding ontvangt. Aangezien dit in de betrokken periode het geval was voor B. K., is deze richtlijn op zijn situatie van toepassing.

Wat ten slotte de materiële werkingssfeer van richtlijn 2003/88 betreft, die wordt omschreven onder verwijzing naar artikel 2 van richtlijn 89/391³, merkt het Hof op dat deze richtlijn van toepassing is op „alle particuliere of openbare sectoren”⁴, behalve wanneer bijzondere aspecten die inherent zijn aan bepaalde activiteiten in overheidsdienst, bijvoorbeeld bij de strijdkrachten, de toepassing ervan in de weg staan⁵.

In dit verband merkt het Hof op dat artikel 2 van richtlijn 89/391 niet aldus kan worden uitgelegd dat leden van de strijdkrachten van de lidstaten volledig en permanent zijn uitgesloten van de werkingssfeer van richtlijn 2003/88. Die uitsluiting ziet namelijk niet op bepaalde sectoren van de overheidsdienst in hun geheel, maar slechts op bepaalde categorieën activiteiten in die sectoren die wegens hun specifieke aard van die werkingssfeer moeten worden uitgesloten. Wat specifiek de activiteiten van militairen betreft, merkt het Hof met name op dat hun activiteiten op het gebied van administratie, onderhoud, reparatie, gezondheid, ordehandhaving of de vervolging van strafbare feiten als zodanig geen specifieke kenmerken vertonen die in de weg staan aan een planning van de arbeidstijd die voldoet aan de vereisten van richtlijn 2003/88, althans zolang die activiteiten niet worden verricht in het kader van een militaire operatie of ter voorbereiding van een dergelijke operatie.

Het Hof is daarentegen van oordeel dat deze richtlijn niet van toepassing is op de activiteiten van militairen, en met name hun wachtdiensten, wanneer deze plaatsvinden in het kader van hun aanvankelijke opleiding, een operationele training of operaties waarbij de strijdkrachten van een lidstaat militair betrokken zijn, ongeacht of zij permanent of incidenteel binnen of buiten de grenzen van de betrokken lidstaat worden ingezet. Daarnaast is richtlijn 2003/88 evenmin van toepassing op militaire activiteiten die zich vanwege hun specifieke kenmerken niet lenen voor een roulatiesysteem dat de naleving van de eisen van deze richtlijn kan waarborgen. Hetzelfde geldt wanneer blijkt dat de militaire activiteit wordt verricht in een context van uitzonderlijke gebeurtenissen waarvan de ernst en de omvang maatregelen vereisen die onontbeerlijk zijn ter bescherming van het leven, de gezondheid en de veiligheid van de gemeenschap en waarvan het welslagen onzeker is indien alle voorschriften van die richtlijn moeten worden nageleefd of

³ Richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk (PB 1989, L 183, blz. 1).

⁴ Artikel 2, lid 1, van richtlijn 89/391.

⁵ Artikel 2, lid 2, eerste alinea, van richtlijn 89/391.

wanneer de toepassing van die richtlijn op een dergelijke activiteit niet anders dan ten koste kan gaan van het goede verloop van deze militaire operaties in eigenlijke zin, doordat de betrokken autoriteiten hierdoor verplicht zouden zijn om een roulatiesysteem of een systeem voor de planning van arbeidstijd in te voeren. Het staat aan de verwijzende rechter om vast te stellen of de door B. K. uitgeoefende wachtdienst onder een van deze situaties valt. Indien hij vaststelt dat dit niet het geval is, moet die activiteit worden geacht binnen de werkingssfeer van richtlijn 2003/88 te vallen.

In de tweede plaats merkt het Hof op dat een aan een militair opgelegde wachtdienst waarbij hij voortdurend aanwezig moet zijn op zijn werkplek, gesteld dat richtlijn 2003/88 daarop van toepassing is, moet worden aangemerkt als arbeidstijd wanneer deze werkplek niet samenvalt met zijn woning. De wijze waarop werknemers voor de door hen verrichte wachtdiensten worden vergoed valt echter niet onder richtlijn 2003/88 maar onder het nationale recht. Derhalve verzet deze richtlijn zich er niet tegen dat een wachtdienst gedurende welke een militair verplicht is om in de kazerne te blijven waar hij is geplaatst, maar daar geen daadwerkelijke arbeid verricht, op een andere wijze wordt bezoldigd dan een wachtdienst gedurende welke hij daadwerkelijk arbeid verricht.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170